

Biuletyn Liturgiczny nr 6/2019 – Wielki Tydzień

Pro memoria

W Kościele I Nieszporami Niedzieli Palmowej rozpoczynamy Wielki Tydzień, który został ustanowiony w celu przypomnienia wiernym męki Chrystusa Pana. W Niedzielę Palmową czyli Męki Pańskiej, Kościół wkracza w misterium swojego ukrzyżowanego, pogrzebanego i wskrzeszonego Pana.

Obrzędy Wielkiego Tygodnia mogą być celebrowane we wszystkich kościołach oraz kaplicach publicznych. Należy dołożyć wszelkich starań, aby dobrze je przygotować i odprawiać w sposób uroczysty. Dlatego pierwszeństwo celebracji przysługuje zawsze kościołowi parafialnemu.

Dni Wielkiego Tygodnia od Wielkiego Poniedziałku do Wielkiego Czwartku włącznie mają pierwszeństwo przed wszystkimi innymi obchodami liturgicznymi. Dlatego w tych dniach nie wypada sprawować sakramentów, zwłaszcza chrztu i bierzmowania.

1. LITURGIA GODZIN

Kongregacja Kultu Bożego w Liście okólnym o przygotowaniu i obchodzeniu świąt paschalnych *Paschalis sollemnitatis* z 1988 r. zachęca, aby w czasie Triduum Sacrum w sposób uroczysty celebrować Liturgię godzin wraz z ludem. Ta zachęta dotyczy szczególnie kościołów katedralnych.

Celebracja Ciemnej Jutrznii jest to uroczyste i publiczne odmawianie Liturgii godzin, które należy proponować wiernym. W skład tej godzinny wchodzi Godzina czytań wraz z Jutrznią danego dnia. Obecny jej kształt odbiega od dawnej formy. Dzisiaj oficjum to odprawia się przy świetle dziennym. Większą uwagę zwraca się na treść psalmów, antyfon i czytań oraz na podniosłe melodie, które pomagają wiernym trwać w niezwykłym klimacie tych dni.

2. NIEDZIELA PALMOWA

W tym dniu w kościele ma miejsce obrzęd błogosławieństwa palm, który połączony jest z uroczystą procesją. Tego dnia wierni przynoszą do kościoła palmy, czyli symbol odradzającego się życia, które są również znakiem radości i święta.

Procesja z palmami. We wszystkich Mszach św. Niedzieli Palmowej odbywa się obrzęd poświęcenia palm, który jest integralną częścią liturgii. *Mszał rzymski z 2002 r.* podaje trzy formy poświęcenia palm.

Pierwszą formą i najbardziej uroczystą jest **procesja**. Może być tylko jedna w parafii, podczas Mszy św. na której gromadzi się największa liczba wiernych. Na

procesję kapłan ubiera się w ornat lub kapę (koloru czerwonego). Jeżeli jest w kapie, po dojściu do ołtarza przebiera się w ornat przy miejscu przewodniczenia.

Schemat obrzędu:

- a. kapłan z asystą udaje się do wyznaczonego miejsca zbiórki (mniejszy kościół lub większy plac w parafii), towarzyszy im śpiew antyfony;
- b. znak krzyża i pozdrowienie jak we Mszy św. (*Mszał rzymski z 2002 r.* nakazuje rozpoczęcie obrzędów od znaku krzyża, a nie tylko od zwykłego pozdrowienia, jak jest to w *Mszale* w j. polskim z 1986 r.);
- c. wyjaśnienie obrzędu (można to uczynić własnymi słowami);
- d. modlitwa poświęcenia palm i pokropienie wodą święconą;
- e. odczytanie Ewangelii o wjeździe Jezusa do Jerozolimy: w trzyletnim cyklu A: Mt 21, 1-11, w cyklu B: Mk 11, 1-10 lub J 12, 12-16, w cyklu C: Łk 19, 28-40. Ewangelię czyta się jak zwykle, można zatem okadzić Ewangeliarz;
- f. można wygłosić krótką homilię;
- g. po wezwaniu kapłana procesja rusza w kierunku kościoła, gdzie będzie celebrowana Msza św.;
- h. podczas procesji śpiew antyfon i psalmów królewskich;
- i. po dojściu do kościoła, kiedy kończy się śpiew, kapłan całuje ołtarz i odmawia kolektę i następuje liturgia słowa i dalszy ciąg Mszy św. (procesja lub uroczyste wejście zastępują akt pokutny). Jeżeli używa się kadzidła po dojściu i oddaniu czci, kapłan okadza ołtarz.

Uroczyste wejście. Schemat jest taki, jak w wyżej opisanej procesji, z tym że wierni gromadzą się przed drzwiami kościoła lub w kościele i nie przewiduje się homilii. Obrzęd ten można powtórzyć przed każdą Mszą św.

Zwykłe wejście. W tym wypadku formą wspomnienia wjazdu Jezusa do Jerozolimy jest tylko antyfona na wejście, którą powinno się odśpiewać, a jeżeli nie była śpiewana, należy ją wyrecytować wiernym. Schemat Mszy św. jest zwyczajny (nie opuszcza się aktu pokuty). Poświęcenia palm dokonuje się zatem tylko w 1 i 2 formie. **Nie wolno urządzać samego poświęcenia palm bez następującej po nim procesji lub uroczystego wejścia i Mszy św.** Poświęcenia dokonuje ten sam kapłan, który celebrował Mszę św.

Opis Męki Pańskiej. Liturgia słowa Niedzieli Palmowej zawiera trzy czytania. Wśród czytań najważniejszy jest **opis Męki Pańskiej**. Powinno się go odczytać lub odśpiewać w wersji dłuższej. Tylko jeżeli konieczność tego wymaga, można odczytać Mękę Pańską w formie skróconej

Do czytania opisu Męki Pańskiej nie używa się kadzidła i akolitek. Opuszcza się także pozdrowienie *Pan z wami* oraz nie wykonuje się znaku krzyża. Proklamację Męki może wykonywać, z podziałem na role, diakon lub lektorzy świeccy z zarezerwowaniem, o ile to możliwe, słów Chrystusa dla kapłana.

Tylko diakoni proszą kapłana o błogosławieństwo przed czytaniem Pasji, a na końcu nie całuje się księgi i pomija się zwyczajne zakończenie Ewangelii (*Oto słowo Pańskie – Chwała Tobie, Chryste*). Po odczytaniu Pasji należy wygłosić krótką homilię. Według uznania można po niej zachować chwilę milczenia. Mszę św. sprawuje się dalej jak zwykle.

W **Wielką Środę wieczorem** należy usunąć wodę święconą z chrzcielnicy i kropielnicy. Ze względu na używanie wody święconej przy błogosławieniu pokarmów w Wielką Sobotę, należy jednak przechować w zakrystii odpowiednią jej ilość, gdyż nie powinno się poświęcać wody aż do Wigilii Paschalnej.

3. TRIDUUM PASCHALNE

Obchody Triduum Paschalnego rozpoczynają się wieczorną Mszą św. Wieczery Pańskiej, celebrowaną w Wielki Czwartek, a kończą się II Nieszporami w Niedzielę Wielkanocną.

Komunia św. w czasie Triduum Paschalnego może być udzielana wiernym tylko i wyłącznie w ramach celebracji Mszy św. lub podczas Liturgii Męki Pańskiej. Wyjątek od tej zasady stanowią chorzy. Im Komunię można zanieść do domu o każdej porze w Wielki Czwartek i Wielki Piątek. Natomiast w Wielką Sobotę Komunię św. można udzielić tylko i wyłącznie jako Wiatyk, czyli umierającym lub chorym w niebezpieczeństwie śmierci.

Pogrzeb. W czasie Triduum nie sprawuje się Mszy św. pogrzebowej. W Wielki Czwartek do Mszy św. Wieczery Pańskiej można w kościele celebrować liturgię słowa i obrzęd ostatniego pożegnania. Od Wielkiego Czwartku wieczorem do Wielkiej Soboty włącznie nie wprowadza się pogrzebu do kościoła.

WIELKI CZWARTEK

W godzinach porannych w tym dniu odprawiana jest w katedrze uroczysta **Msza Krzyżma Świętego**. Podczas tej uroczystości dokonywane jest poświęcenie olejów używanych do sprawowania sakramentów, które zabierane są następnie do poszczególnych parafii. Po Mszy św. porannej do Mszy Wieczery Pańskiej nie sprawuje się w kościele Mszy św.

MSZA WIECZERZY PAŃSKIEJ. Główną Mszę Wieczery Pańskiej należy celebrować wieczorem w porze najbardziej odpowiadającej licznemu udziałowi wiernych. Mogą ją odprawiać lub koncelebrować także ci kapłani, którzy koncelebrowali Mszę Krzyżma albo sprawują drugą Mszę dla dobra wiernych. Biskup

ordynariusz może pozwolić na drugą Mszę Wieczery Pańskiej w kościele lub kaplicy publicznej (zawsze w godzinach wieczornych), jeżeli wymaga tego dobro duchowe wiernych.

Podczas Mszy św. po homilii wedle uznania może odbyć się **obrzęd umycia nóg** (ad libitum, mandatum). Kapłan zdejmuje orant – i wedle uznania przepasuje się płóciennym fartuchem. Po czym obmywa nogi dwunastu mężczyznom. Po Ewangelii nie należy rezygnować z homilii.

Tabernakulum powinno być zupełnie puste. Komunię św. powinno się rozdawać z chleba konsekrowanego w czasie tej Mszy. Należy przygotować odpowiednią ilość komunikantów dla wiernych na dziś i na dzień jutrzejszy. Konsekuje się również drugą hostię do wystawienia w monstrancji w grobie Pańskim (Wielki Piątek). Wierni, którzy uczestniczyli we Mszy Krzyżma, mogą przyjąć Komunię św. po raz drugi. Po Komunii cyboria z komunikantami i kustodię zostawia się na ołtarzu. Jeżeli jest procesja do *ciemnicy*, opuszcza się błogosławieństwo i rozesłanie.

Przeniesienie Najświętszego Sakramentu. Po modlitwie po Komunii, kapłan przenosi Najświętszy Sakrament w procesji do miejsca przechowywania, tzw. ciemnicy. Należy przygotować i urządzić kaplicę tak, aby sprzyjała medytacji. Jej wystrój winien być surowy i skromny, zgodnie z liturgią tych dni. Kapłan stojąc przed ołtarzem, nakłada kadzidło, błogosławi je, po czym klęka i okadza Najświętszy Sakrament potrójnym rzutem. Następnie otrzymuje biały welon naramienny i bierze cyborium w ręce okrywając je końcami welonu. W czasie procesji śpiewa się hymn *Sław, języku, tajemnicę*, bez dwóch ostatnich zwrotek. Można śpiewać inną odpowiednią pieśń. Na czele procesji idzie akolita lub ministrant z krzyżem między dwoma usługującymi, niosącymi zapalone świece. Ministranci z dymiącą kadzielnicą idą przed Najświętszym Sakramentem. Po przejściu do ciemnicy kapłan stawia Najświętszy Sakrament w tabernakulum, którego nie zamyka od razu. Następnie, w czasie śpiewu *Przed tak wielkim Sakramentem*, okadza, a potem zamyka tabernakulum. Po chwili cichej adoracji kapłan z asystą powraca do zakrystii. Wiernych należy zachęcić, aby przez jakiś czas nocy, według tego jak okoliczności na to pozwalają, trwali na adoracji Najświętszego Sakramentu. Ciemnica to symbol uwięzienia Jezusa w nocy przed męką lub symbol Jego grobu. Interpretowano również to miejsce jako wyraz uwielbienia Najświętszego Sakramentu w rocznicę jego ustanowienia. *Święta Kongregacja Obrzędów w 1887 r.* orzekła, że ołtarz wystawienia może być zarówno symbolem grobu Chrystusa, jak i pamiątką ustanowienia Eucharystii. Warto zauważyć, iż *Dyrektorium o pobożności ludowej i liturgii z 2001 r.* podkreśla, że w tradycji ołtarza wystawienia należy upatrywać również początków adoracji Najświętszego Sakramentu.

Warto zachować zwyczaj, że po śpiewie *Chwała na wysokości Bogu*, w czasie którego dzwonią **dzwony i dzwonki**, milkną wraz z nimi także organy, aż do kolejnego *Chwała na wysokości Bogu* w czasie Wigilii Paschalnej. W miejsce dzwonek można używać tradycyjnych kołatek.

Po Mszy i przeniesieniu Najświętszego Sakramentu *obnaża się ołtarz główny.*

Dzisiaj można zyskać **odpust zupełny**: za pobożne odmówienie hymnu *Przed tak wielkim Sakramentem* w czasie uroczystego wystawienia Najświętszego Sakramentu po Mszy Wieczery Pańskiej (por. WO¹ nad. 7 § 1 nr 2); za nawiedzenie Najświętszego Sakramentu przynajmniej przez pół godziny w celu adoracji (por. WO nad. 7 § 1 nr 1).

WIELKI PIĄTEK

Wielki Piątek Męki Pańskiej w całym Kościele jest dniem pokuty i obowiązuje zachowanie postu ścisłego i wstrzemięźliwości od potraw mięsnych.

Zgodnie z najdawniejszą tradycją Kościoł nie sprawuje w tym dniu Eucharystii. Zakazuje się sprawowania sakramentów, z wyjątkiem sakramentu pokuty i namaszczenia chorych. Najważniejszym aktem kultu tego dnia jest adoracja Krzyża i rozważanie Męki Chrystusa, a nie Komunia św.

LITURGIA MĘKI PAŃSKIEJ powinna być sprawowana w godzinach popołudniowych, najlepiej około godziny 15:00. Jednak z racji duszpasterskich można wybrać inną, bardziej stosowną godzinę (nie później niż o 21:00). Liturgia składa się z czterech części: liturgii słowa, adoracji Krzyża, Komunii św. i przeniesienia Najświętszego Sakramentu do grobu Pańskiego.

Ołtarz jest zupełnie obnażony (bez krzyża, świeczników, obrusów), nie kładzie się też żadnego dywanu i ozdób w prezbiterium. Kapłan oraz diakon wkładają szaty liturgiczne koloru czerwonego, tak jak do Mszy św. Udają się do ołtarza w milczeniu, bez śpiewu. Pozostali kapłani, którzy uczestniczą w liturgii, **nakładają stuly** dopiero na obrzęd Komunii św. Kapłan po dojściu do ołtarza wykonuje gest **prostracji**. Jest to obrzęd właściwy dla tego dnia i dlatego powinien być starannie wykonywany. Oznacza bowiem zarówno upokorzenie człowieka, jak i smutek, i ból Kościoła. Podczas wejścia usługujących wierni zachowują postawę stojącą, a następnie, gdy kapłan wykonuje gest prostracji wszyscy klękają i modlą się wraz z kapłanem w milczeniu. Wszystko dokonuje się w zupełnej ciszy i skupieniu.

W liturgii słowa nie można niczego opuścić. Opowiadanie o Męce Pańskiej wg św. Jana proklamuje się w ten sam sposób, jak w Niedzielę Palmową. Po pasji należy wygłosić homilię i zachęcić wiernych, aby przez pewien czas trwali na rozmyślanii. Na liturgię słowa nie używa się kadzidła oraz świec.

Modlitwa powszechna, w formie uroczystej, z całym bogactwem intencji, dobrze wyraża powszechny zasięg Męki Chrystusa zawieszzonego na krzyżu za zbawienie całego świata i dlatego należy ją wykonać w całości. Jeśli się uzna za słuszne, można dostosować jej wezwania do miejscowych zwyczajów. Intencje modlitwy, z ambony, podaje diakon lub inny usługujący świecki. Po każdym wezwaniu wszyscy

---

¹ Wykaz odpustów. Normy i nadania. Wydanie wzorcowe według łacińskiego wydania 4 bis z 2004 r.

przez pewien czas modlą się w milczeniu, po czym kapłan z rękami rozłożonymi wypowiada modlitwę.

Odsłonięcie krzyża. Krzyż używany w obrzędzie winien być dość duży i okazały. *Mszał rzymski z 2002 r.* podaje dwie formy adoracji. Należy wybrać jedną z nich: **wniesienie odsłoniętego Krzyża** przez cały kościół z trzema stacjami (wypada, aby były to te same miejsca, w których jutro będzie zatrzymywać się diakon z paschałem, czyli 1) przy drzwiach kościoła, 2) na środku i 3) w prezbiterium przed ołtarzem głównym) lub **trzystopniowe odsłanianie Krzyża** wniesionego do prezbiterium. Obrzęd ten należy sprawować z okazałością tego znaku zbawienia. Zarówno wezwanie przy odsłonięciu Krzyża, jak i odpowiedź ludu winny być śpiewane; nie należy pomijać pełnego czi milczenia po każdym przyklęknięciu wiernych, kiedy kapłan stoi i trzyma podniesiony Krzyż.

Osobista adoracja Krzyża jest najważniejszym elementem w tym obrzędzie. Dlatego należy przedstawić Krzyż do adoracji każdemu z wiernych. Jedynie w bardzo wielkim zgromadzeniu ludu można zastosować obrzęd wspólnej adoracji dokonywanej przez wszystkich razem. Dokonuje się to w następujący sposób: kapłan bierze Krzyż, staje pośrodku przed ołtarzem i w krótkich słowach zachęca zgromadzonych do adoracji. Następnie podnosi Krzyż i tak go trzyma przez pewien czas, wierni oddają wtedy cześć Krzyżowi w milczeniu. Do adoracji należy używać tylko jednego Krzyża. Podczas adoracji Krzyża wykonuje się antyfony, *Improperia* oraz pieśni zamieszczone w *Mszale rzymskim*.

Komunia św. jest rozdzielana zgodnie z obrzędem podanym w *Mszale*, z pominięciem znaku pokoju.

Zgodnie z polską tradycją po ukończeniu liturgii Męki Pańskiej przenosi się Najświętszy Sakrament do **grobu Pańskiego** i wystawia się do adoracji. Monstrancję okrywa się welonem i umieszcza na ołtarzu, i po okadzeniu przenosi się procesjonalnie do grobu Pańskiego, przy śpiewie pieśni o Męce Pańskiej. W grobie Pańskim monstrancję stawia się na ołtarzu lub na tronie i po ponownym okadzeniu odmawia się modlitwę. W kaplicy grobu Pańskiego powinien być ołtarz i tabernakulum do przechowywania Najświętszego Sakramentu. Grób Pański należy przygotować w taki sposób, aby uwaga wiernych w sposób naturalny skupiała się na monstrancji, a nie na elementach dekoracyjnych, czy na figurze Chrystusa leżącego w grobie.

Po zakończeniu liturgii Męki Pańskiej odsłania się wszystkie krzyże w kościele. Należy przygotować w kościele odpowiednie miejsce, gdzie będzie złożony Krzyż, aby wierni mogli go adorować i całować, i gdzie mogliby trwać na modlitwie, i na rozmyślanii. Dzisiaj po odsłonięciu Krzyża i jutro aż do rozpoczęcia Wigilii Paschalnej przyklęka się przed krzyżem. Nigdy nie należy zaniedbywać **nabożeństwa drogi krzyżowej** w Wielki Piątek.

Dzisiaj można zyskać **odpust zupełny**: za pobożne uczestnictwo w adoracji Krzyża podczas liturgii Męki Pańskiej (por. WO nad. 13 nr 1); za indywidualne odprawienie albo udział w drodze krzyżowej lub też pobożne zjednoczenie się (dzięki transmisji radiowej lub telewizyjnej) z nabożeństwem drogi krzyżowej odprawianej przez papieża (por. WO nad. 13 nr 2); za nawiedzenie Najświętszego Sakramentu przynajmniej przez pół godziny w celu adoracji (por. WO nad. 7 § 1 nr 1).

WIELKA SOBOTA

Błogosławieństwo pokarmów. W Polsce zachował się zwyczaj błogosławienia pokarmów na stół wielkanocny. Można posłużyć się rytym z *Obrzędów błogosławieństw* (OB t. II 1339-1346). Obrzęd ten mogą sprawować kapłani, diakoni, a także ustanowieni przez biskupa akolici i lektorzy, będący alumnami seminarium duchownego.

Poświęcenie pokarmów w kościołach należy poprzedzać wspólną adoracją przy grobie Pańskim lub katechezą.

W Wielką Sobotę nie wolno przy okazji błogosławienia pokarmów święcić wody dla wiernych. Należy im wytłumaczyć, że woda ta jest przypomnieniem chrztu i dlatego błogosławi się ją dopiero w czasie Wigilii Paschalnej. W związku z tym będą mogli jej zaczerpnąć dopiero w nocy po zakończeniu Wigilii lub przez kolejne dni w oktawie Wielkanocy.

Przygotowanie kościoła na Wigilię Paschalną. Tabernakulum powinno być puste, podobnie jak przed Mszą Wieczery Pańskiej. Ołtarz nakrywa się obrusami i przyozdabia kwiatami jeszcze przed rozpoczęciem wszystkich obrzędów. Na ołtarzu stawia się świece i krzyż (lub w pobliżu ołtarza). Trzeba także odsłonić obraz w głównym ołtarzu, jeżeli był zasłonięty przez ostatnie tygodnie. Należy przygotować czerwoną stułę na krzyż. Można ją nałożyć dopiero po uroczystym ogłoszeniu Zmartwychwstania, które następuje w Ewangelii, albo po zakończeniu liturgii eucharystycznej. Nie wlewa się wody święconej do kropielnic kościelnych. Dla podkreślenia związku wody święconej z chrztem, należy wlać do kropielnic wodę poświęconą w czasie Wigilii Paschalnej. Mogą to uczynić usługujący dopiero w czasie pokropienia wiernych (lub sam kapłan, który przechodzi przez kościół) albo po zakończeniu Wigilii.

Przed rozpoczęciem Wigilii Paschalnej należy zakończyć adorację przy grobie Pańskim w sposób uproszczony: kapłan ubrany w komżę i białą stułę śpiewa z wiernymi krótką pieśń eucharystyczną i bezpośrednio po niej chowa konsekrowaną hostię do tabernakulum przy grobie Pańskim (nie ma modlitwy ani błogosławieństwa). Należy przykryć białą zasłoną figurę Chrystusa leżącego w grobie i zgasić świece, zostawiając zapaloną tylko wieczną lampkę.

WIGILIA PASCHALNA. Obrzędy Wigilii Paschalnej obowiązkowo muszą się odbyć w tych kościołach, w których jest chrzcielnica. W pozostałych kościołach mogą

się odbyć, ale nie muszą (niezależnie od tego, czy w nich odprawiano lub nie obrzędy w Wielki Czwartek i Wielki Piątek). Nie wolno celebrować samej tylko części Liturgii eucharystycznej z Wigilii Paschalnej z pominięciem poprzedzających ją obrzędów.

Wigilia tej nocy ma cztery części.

Obrzęd światła. W nim Kościół rozważa wielkie dzieła, jakich Bóg dokonał od początku dla swego ludu. W celu pobłogosławienia nowego ognia przygotowuje się **ognisko** poza kościołem. Należy przygotować **świecę paschalną**, która ze względu na prawdziwość znaku winna być odlana z wosku, corocznie nowa, jedna, zwyczajnej wielkości, nigdy zaś sztuczna. Symboliczne czynności i gesty, poprzez które dokonuje się jej pobłogosławienie, należy wykonać z taką okazałością i szlachetnością, aby wierni właściwie zrozumieli ich znaczenie, poparte zachętami i modlitwami.

Obrzęd poświęcenia ognia rozpoczyna się od znaku krzyża i pozdrowienia wiernych, jak w każdej Mszy św. (Mszał rzymski z 2002 r.). Procesja, w której lud wchodzi do kościoła, kroczy za przewodem tylko światła paschału (nie ma krzyża ani akolitek). Na czele idzie usługujący z dymiącą kadzielnicą. Za nim kapłan niosący paschał, koncelebrans, duchowieństwo, inni usługujący i lud. Światło od świecy paschalnej ma się stopniowo rozszerzać na świece trzymane przez wiernych. Przy drzwiach kościoła procesja się zatrzymuje. Kapłan intonuje śpiew: *Światło Chrystusa*. Kapłani zapalają swoje świece od paschału. Następnie procesja zatrzymuje się na środku kościoła, gdzie wszyscy zapalają swoje świece od paschału. Gdy kapłan przyjdzie pod ołtarz, zwrócony do ludu śpiewa po raz trzeci, po czym zapala się wszystkie światła w kościele. Wierni trzymają zapalone świece przez cały śpiew *Exultetu* oraz na odnowienie przyrzeczeń chrzcielnych.

Paschał należy umieścić na środku prezbiterium albo przy ambonie. Okadza się paschał (tylko raz przed orędziem) i księgę zawierającą tekst *Orędzia Wielkanocnego (Exultet)*. W razie konieczności może je śpiewać kantor, który nie jest diakonem. Nie otrzymuje on jednak błogosławieństwa od kapłana, a w dłuższej formie orędzia opuszcza tę część tekstu, która jest zarezerwowana dla kapłana lub diakona (od słów *A zatem proszę was bracia* aż do końca dialogu z pozdrowieniem *Pan z wami*). *Exultet* wykonuje się z ambony lub specjalnego pulpitu.

Liturgia słowa. Na Wigilię Paschalną przewidziano dziewięć czytań z Pisma Świętego: siedem ze Starego Testamentu i dwa z Nowego Testamentu (z Listu i Ewangelia). Liczbę czytań można zmniejszyć tylko w wyjątkowych okolicznościach. Wówczas muszą być odczytane **przynajmniej trzy czytania ze Starego Testamentu** (wśród nich zawsze czyta się czytanie nr 3 – **Wj 14,15 – 15,1** – o przejściu Morza Czerwonego), następnie czytanie z Nowego Testamentu (**Rz 6,3-11**) oraz Ewangelia. (*Mszał rzymski z 2002 r.* usuwa adnotację, która pozwalała na wybranie tylko dwóch czytań ze Starego Testamentu). Po psalmie responsoryjnym każdego z czytań wykonuje się odpowiednią modlitwę – kolektę. Po czytaniach ze Starego Testamentu oraz psalmie

responsoryjnym i modlitwie, zapala się świece na ołtarzu i śpiewa się *Chwała na wysokości Bogu* (na nowo biją dzwony i grają organy). Po czytaniu z Listu Apostoła, wszyscy wstają, kapłan uroczyście intonuje Alleluja (trzykrotnie), za każdym razem podnosząc ton.

W Ewangelii zwiastuje się Zmartwychwstanie Pańskie, dlatego stanowi ona jakby szczyt całej liturgii słowa. Przy jej proklamacji można użyć kadzidła, lecz nie niesie się świec. Ponieważ dzisiaj w procesji nie niesie się **Ewangeliarza**, można go przed rozpoczęciem obrzędów położyć na ołtarzu.

Liturgia chrzcielna. Jeżeli nie ma kandydatów do chrztu, w **każdym kościele parafialnym odbywa się błogosławieństwo wody chrzcielnej** (także w tych kościołach, w których z różnych względów nie ma chrzcielnicy). Jeśli to błogosławieństwo odbywa się w prezbiterium, a nie przy chrzcielnicy, wodę chrzcielną należy potem przenieść do chrzcielnicy, gdzie będzie przechowywana przez cały czas Wielkanocny.

Pobłogosławienie samej tylko wody przeznaczonej do pokropienia ludu dla upamiętnienia chrztu (z pominięciem błogosławieństwa wody chrzcielnej) odbywa się w kaplicach. Aby **umożliwić wiernym zabranie wody święconej do domów**, trzeba przygotować jej odpowiednią ilość. Dobrze, aby było to tylko jedno naczynie odpowiednio dużych rozmiarów, z którego następnie część zostanie umieszczona w chrzcielnicy, a reszta zabrana przez wiernych. Gdy jednak jest to niemożliwe, można dokonać poświęcenia wody chrzcielnej bezpośrednio w chrzcielnicy, a następnie pobłogosławić wodę święconą w specjalnie przygotowanych naczyniach używając podanej w Mszałe formuły (zawsze w ramach liturgii).

W czasie odnowienia przyrzeczeń chrzcielnych wierni stoją i trzymając w rękach zapalone świece, odpowiadają na pytania. Następnie zostają pokropieni nowo poświęconą wodą. Gdy kapłan celebrujący kropi lud przechodząc przez kościół, wszyscy śpiewają antyfonę lub wykonują śpiew o wydźwięku chrzcielny. Opuszcza się wyznanie wiary.

Liturgia eucharystyczna, którą sprawuje się według porządku Mszy wspólnotowej.

Tej nocy można zyskać **odpust zupełny** za odnowienie przyrzeczeń chrzcielnych podczas obrzędów Wigilii Paschalnej (WO nad. 28§1).

Procesja rezurekcyjna. Jest uroczystym ogłoszeniem zmartwychwstania Chrystusa i wezwaniem całego stworzenia do udziału w tryumfie Zmartwychwstałego.

Według rubryk Mszału rzymskiego dla diecezji polskich procesję rezurekcyjną „po uwzględnieniu tradycji i warunków miejscowych” można odprawić także rano przed pierwszą Mszą św. Można zatem **wybrać porę procesji** i urządzić ją albo zaraz po Wigilii Paschalnej – jest to forma zalecana, albo w poranek wielkanocny. Przy tym

wyborze należy kierować się przede wszystkim dobrem duszpasterskim parafii i miejscowości. Na początku procesji niesie się również krzyż procesyjny, ozdobiony czerwoną stułą, oraz figurę Chrystusa Zmartwychwstałego. Tam gdzie w procesji niesie się Krzyż, który był wystawiony do adoracji w Wielki Piątek, może on zastąpić miejsce krzyża procesyjnego, tak aby nie nieść dwóch krzyży. Procesji towarzyszy bicie dzwonów oraz śpiew pieśni wielkanocnych. Śpiewa się także dziękczynne *Te Deum* na zakończenie procesji (lub po Komunii św., gdy procesja jest o poranku). Po zakończeniu procesji **krzyż i figurę Zmartwychwstałego należy ustawić obok ołtarza**, a nie na ołtarzu.

4. OKTAWA WIELKANOCNA

Osiem pierwszych dni okresu Wielkanocy stanowi oktavę Paschy. Obchodzi się je jako uroczystości Pańskie. W oktavie Wielkanocy nie można odprawiać Mszy żałobnych z wyjątkiem pogrzebowej. W ciągu oktawy Paschy w Modlitwie eucharystycznej zawsze uwzględnia się modlitwę wstawienniczą za nowo ochrzczonych. Do rozesłania na końcu Mszy św. oraz Nieszporów i Jutrznii dodaje się każdego dnia podwójne *Alleluja*.

SEKWENCJA obowiązuje tylko w Niedzielę Zmartwychwstania Pańskiego, ale można ją odmawiać we wszystkie dni oktawy wielkanocnej (sekwencja nie należy do Ewangelii a do czytania, dlatego podczas śpiewu sekwencji przyjmujemy postawę siedzącą).

W piątek w oktavie nie obowiązuje wstrzeźliwość od pokarmów mięsnych.

Paschał umieszcza się obok ambony albo obok ołtarza i pozostaje tam aż do Niedzieli Zesłania Ducha Świętego włącznie. Zapala się go na wszystkie uroczyste obrzędy liturgiczne okresu Wielkanocy, czyli na Mszę św., Jutrznie, Nieszpory, nabożeństwo słowa. Można go zapalać także w czasie innych nabożeństw celebrowanych w kościele. Paschał okadza się tylko w Wigilię Paschalną. Nie okadza się figury Zmartwychwstałego i paschału w pozostałe dni oktawy ani okresu Wielkanocy. Okadza się tylko krzyż ołtarzowy, który jest przyozdobiony czerwoną stułą.

Triduum Paschalne kończy się wraz z II Nieszporami Wielkanocy. Od Niedzieli Zmartwychwstania do Niedzieli Zesłania Ducha Świętego w miejsce *Anioł Pański* odmawia się antyfonę *Regina coeli* (zawsze stojąco).

Dziś można uzyskać odpust zupełny za pobożne przyjęcie błogosławieństwa papieskiego „Miastu i światu” (Urbi et Orbi), choćby tylko przez radio czy telewizję (por. WO nad. 4).